

PATETISMUL DERIZORIULUI

OMUL CARE VORBEȘTE SINGUR de Matei Vișniec • **TEATRUL INOPORTUN** • Data premierei: 19 octombrie 1992 • Regia: Mihaela Săsărman (ATF, regie teatru anul II) • Scenografia: Mihai Ciupe (Teatrul Național Cluj) • Coregrafia: Mihaela Santo (ATF, coregrafie anul III) • Distribuția: Janine Stavarache (Teatrul Odeon), Mugur Arvunescu (Teatrul Odeon), Marian Lepădatu (Teatrul Odeon), Dragoș Cîmpian (Universitatea Hiperion), Lucian Moroșan (Liceul de coregrafie), Anca Iorga (ATF, coregrafie anul III), Beatrice Neagu, Ioana Dică (ATF, coregrafie anul I) și copiii Mariana Moisiu, Lelia Marcu, Ariada Tivig, Adrian Cănescu.

Recitat după spectacol, textul lui Matei Vișniec infirmă senzația de pre-text, interesînd la lectură prin temă - voluptatea manipulării - și supratemă - perpetua relativizare a gesturilor, a trăirilor, a cuvintelor. Cele "două secvențe" ale acestei declarate "schite dramatice" ofereau din start suport solid pentru un minirecital actoricesc cvadruplu, dată fiind structura pe cît de eliptică pe atît de suplă, și pe cît de ambiguă pe atît de neliniștitoare.

Mihaela Săsărman, încă studentă la regie, nu a mers pe această cale ce presupunea o riguroasă alegere a actorilor și o direcție de scenă pe măsura posibilei virtuozități interpretative, ci a optat pentru "o viziune regizorală maladivă" - cum însuși autorul a numit acele montări cărora piesele sale nu le sînt suficiente "în sine". Plecînd de la nota în care se specifică "povestea se

nuanțează dacă personajele sînt două cupluri bărbat-femeie", Mihaela Săsărman a inventat un preambul coregrafic nu lipsit de interes prin intenția sa de a sugera anihilarea oricărei mișcări psihologice, ca rezultat al stereotipiei acțiunilor golite de sens. Copii ghemuiți în preajma recuzitei își fac simțită prezența, treptat sau brusc, antrenîndu-se într-un halucinant dans-ritual al reificării, ce indică simbolic degenerarea progresivă, punînd semnul egalității între ființe și obiecte. Se trece apoi la atacarea textului propriu-zis: în fața și, respectiv, în spatele unei ferestre, două tandemuri își etalează reciproc așa-zisa capacitate de teleghidare a celui aflat dincolo, "de cealaltă parte". Femeia din primul cuplu reface o legătură cu celălalt bărbat. O dată cu această construire a unei pseudo-intrigi intimiste ce eșuează într-o relație

extraconjugală, demarează și un obscur complot al "militarizării". Acesta nu are efectul scontat, bagatelizîndu-se demonstrația inițială despre anxietate, desfășurată în text în abstracto.

Fina ironie a percepției situațiilor de viață ajunge simplă stupiditate a interpretării arbitrar a stărilor de fapt. Ambiția de a găsi neapărat o logică, fie ea și aberantă, printr-o excesivă vizualizare văduște reprezentația de subtilitatea demersului literar.

Această forțată **reductio ad absurdum**, actorii - marcați și de un incipient cabotinism, mai flagrant sesizabil în spațiul strîmt al sălii Pod - au înțeles să o materializeze într-un stil de joc incert, cu un prost disimulat patetism al derizoriului. Tensiunea dramatică este exteriorizată la întîmplare, în final producîndu-se din nou regresia în non-verbal, printr-un exercițiu de mărșăluire în grup, vrînd să figureze - probabil - înregimentarea conștiințelor anihilate.

În acest spectacol al Teatrului Inoportun (la a treia montare de la debut, găzduită de Teatrul Odeon) există pericolul ca firma să-și piardă semnificația metaforică...

IRINA COROIU

DOI DIN CINCI DRAMATURGI BUNICEI

PESCĂRUȘUL DIN LIVADA DE VIȘINI de Horia Gârbea • **TEATRUL "V.I. POPA" DIN BÎRLAD** • Data premierei: 20 septembrie 1992 • Regia: Bogdan Ulmu • Scenografia: Rodica Arghir • Muzica: Dorina Crișan Rusu • Distribuția: Virgil Leahu (Unchiul Vania), Lily Popa Alexiu (Nora), Constantin Petrican (Groparul), Simon Salcă (Prefectul), Elena Petrican (Zoe), Marcel Anghel (Nikolai Vasilievici).

Trebuie să marturisesc din capul locului că nu sînt o admiratoare a dramaturgiei lui Horia Gârbea; oricum, nu a celor patru piese ale sale pe care am avut prilejul să le cunosc (două, publicate chiar de revista noastră, ceea ce nu schimbă cu nimic situația). Nu cred că așa-zisul intertextualism pe care îl practică autorul - luînd, adică, un personaj dintr-o piesă celebră, alte două din altă piesă celebră ș.a.m.d., punîndu-le în situații dramatice aparent noi (de fapt, modelele se străvăd cu ușurință) și lăsîndu-le să discute, cu replicile lor "de-acasă" ori cu unele împrumutate din alte scrieri ilustre - poate produce opere superioare epigramei, să zicem. Chiar dacă nu judecăm aceste texte din punct de vedere literar (deși nu mă pot împiedica să mă întreb ce ar spune lumea despre o poezie alcătuită din două strofe de Eminescu, una de Arghezi și trei de Baudelaire, legate între ele

prin cîte un vers "original"), chiar dacă le privim, așadar, din punct de vedere strict scenic, cîștigul pe care îl aduc ele, în afara unei tîrzii alinieri la o modă occidentală de mult depășită, mi se pare minim. Dar, întrucît Horia Gârbea a împlinit abia 30 de ani (vîrstă de la care, socotea Voltaire, un scriitor poate încerca să compună și teatru) și întrucît "condei" are (fiind de pildă, un bun polemist), îi vom aștepta viitoarele producții. În ciuda celor "nu multe, cred că sub treizeci" (citez din articolul cu care își prefațează piesa publicată în suplimentul nostru "Avanscena") întocmite pînă acum...

Chiar această piesă, **Pescărușul din livada de vișini**, a fost aleasă de Teatrul "V.I. Popa" din Bîrlad pentru inaugurarea noii stagiuni. Direcția de scenă și-a asumat-o Bogdan Ulmu, regizor cu al cărui nume se asociază, pentru mine cel puțin, amintiri spectacologice nu tocmai plăcute (o montare a sa cu **Căsătoria** de Gogol, tot la Bîrlad, acum cîțiva ani, indigna unanim prin intervențiile brutale și inutile în text). De astă dată însă, mulțumită și eclectismului literar al scrierii, el izbutește să-și valorifice pe scenă cultura teatrală probată pe hîrtie (Bogdan Ulmu este, printre altele, autorul unei cărți despre Cehov), scoțînd la iveală din piesă o dimensiune pe care dramaturgul a avut-o, probabil, în

virgil leahu, lily popa alexiu
și constantin petrican

PERSONAJ ÎN CĂUTARE DE ACTOR

"Dar dacă personajele de teatru ar fi existat dintotdeauna și nu așteaptă decît un actor care să le interpreteze?" - Iată întrebarea în jurul căreia (sau pornind de la care) e construită piesa Tragedie comică, scrisă și interpretată de belgianul Yves Hunstad și pusă în scenă de Eve Bonfanti într-o coproducție a Atelierului Sainte-Anne din Bruxelles cu Théâtre des Bouffes du Nord din Paris. Dosarul de presă ce însoțește spectacolul și pe protagonistul său este impresionant. Cronicarul ziarului "Le Monde" scrie: "arta lui scenică e excepțională și stăpînește cuvîntul într-un mod leșit din comun. Între comic pur și tragic dur, un personaj fabulos în căutare de actor". Portretul pe care îl schițează Philippe van Kessel, directorul Teatrului Național al Belgiei, îmbină trăsăturile personajului (filmă misterioasă ce coboară într-o noapte cu lună plină de undeva, din spațiul cosmic, pentru a intra în camera unui bălețel adormit) cu ale actorului - clovn-povestitor, costumat în histriion stil Medicis: "Această fiicărule neînștită ne scrutează de multă vreme și la note. Acum cunoaște și înțelege foarte bine lumea noastră. Din cînd în cînd, ca să se distreze, împrumută forma unei ființe umane și vine să ne arate cine sîntem. Înzestrat cu darul de a-l face, după dorință, să moară și să învie, el alege întotdeauna oameni pe care îl cunoaștem bine dar pe care l-am părăsit într-un colț al memoriei. Pentru a ni-l aminti, le <<locuiește>> trupurile, se strecoară în miinile, în glasurile lor și ni-l restituie astfel cu înfinită exactitate dar cu o ușoară accentuare a trăsăturilor, datorită universului său de prospețime și de tandrețe. Acest extraterestru capabil de fascinante metamorfoze a luat numele Yves Hunstand. Aveți grijă de el, ocrotiți-l. Este noul nostru observator".

■ C.D.

* O imagine din spectacol, pe coperta III a prezentului număr de revistă.

vedere, fără a reuși să-i dea o formă convingătoare: meditația personajelor pe marginea originii lor livrești, a condiției lor dublu fictive. Astfel, această alcătuire în care "s-au întîlnit înîmplător cinci dramaturgi bunicei: Shakespeare, Ibsen, Caragiale, Cehov și cu mine", cum scrie ultimul în programul de sală, cu o prezumțiozitate doar aparent jucată, capătă un oarecare sens, încetînd, măcar pe alocuri, să fie doar un supărător ghiveci Cehov-Caragiale (ceilalți doi autori menționați colaborează numai

"ÎMBRACĂ-MĂ ÎN HAINĂ DE BUFON"...

Vorbind despre Teatrul Româno-American, regizorul Alexa Visarion folosește repetat cuvîntul naștere. Un cuvînt ce evocă o perioadă lungă, trenantă al cărei final era prea puțin previzibil. Primele contacte stabilite în anii 1983-1984 și 1985-1987 (timp în care Alexa Visarion a beneficiat de două burse Fulbright) au reiterat o veche legendă: "ce ziua se făcea/noaptea se surpa". Ideea de a crea acest teatru pe lîngă Biblioteca Română din New York, în 1987, eșuează. Proiectul care prindea contur în dialogurile din Statele Unite se dezagrega sub presiunea refuzurilor din țară. Dar "vreme trece, vreme vine" și, în 1992, teatrul își precizează statutul; astfel, o fațetă a personalității sale - cea juridică - este stabilită. Semnul distinct în spațiul cultural al TEATRULUI EUGENE O'NEILL este perceptibil în primul spectacol, jucat pe scena Studioului "Casandra". Un loc care n-a fost ales întîmplător, ci în scopul deschiderii speciale către creatorii și spectatorii tineri. Scena, dilatată de rostirea "Luceafărului" (în versiunea plină de prospețime a actriței Cătălina Mustață) s-a preschimbato într-un carusel al umorului și melancoliei sub risipa de măști a bufonilor lui Shakespeare. Curt Tofterland, actor și regizor american, a imaginat - cu o recuzită minimă, însuflețită însă de o vrăjită fantezie - un univers viu, primejduindu-ne pentru cîteva clipe condiția de evazivi spectatori. "Îmbacă-mă în haină de bufon/Dar lasă-mă să-mi dau pe față gîndul" a fost expresia unei stări care a transformat crispările cotidiene în jumătăți de zîmbet sau chiar în scăpărări de veselie.

"Orice dialog cultural e benefic și comuniunea dintre spirite poate naște un climat, un spațiu semnificativ, în care proiectele și ideile prind viață". Un dialog ivit între bufoni și poeți rîvnitori a "înzdrăveni trupul mîncat de boală a păcătoasei lumi".

■ ADINA BARDAȘ

cu numele cîte unui personaj) gătit cu sos à la Gârbea după o rețetă - această, nementionată dar lesne identificabilă - Sorescu-Mihail Sebastian. Pentru teatrul din Bîrlad, lovit nu numai de incendii, ci și de precaritatea calitativă a montărilor din ultimii ani, spectacolul poate reprezenta un absolut onorabil (re)început de drum. La fel, pentru trupa de aici, care, deși foarte subțiată, contează pe actori precum Constantin Petrican și Virgil Leahu, Elena Petrican și Simon Salcă, Marcel Anghel și Lily Popa Alexiu,

spre a-i menționa, în ordinea în care și-au impus personajele, doar pe cei din această distribuție. Este, să sperăm, un semn că despre Teatrul "V.I.Popa" din Bîrlad se va mai auzi nu doar cu ocazia anunțatei reluări a Colocviului național de regie.

ALICE GEORGESCU